

หาทาง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “จะเลือกแบบไหนดีครับ กลัวหลงทาง”

กราบนมัสการหลวงพ่อ โยมขอความเมตตาจากหลวงพ่อถามเรื่องภาวนาครับ

ก่อนอื่นขอบอกถึงการภาวนาของโยมตอนนี้ครับ คือตอนนี้โยมพอนั่งภาวนาสักพักก็จะสงบ และจะเห็นเป็นผู้รู้ที่อยู่ปลายจมูก รู้ลมเข้าออกชัด สักพักผู้รู้จะค่อยเลื่อนลงมากลางอก โดยโยมมีสติรู้ขณะเลื่อนลงตลอด ค่อยๆ เลื่อนลง และผู้รู้จะมีลมเข้าออกชัดเจน จนลมเริ่มเบาลง จะเห็นผู้รู้ไปรู้เรื่องเก่าๆ บ้าง เลยดึงกลับมาที่ลม รู้เรื่องที่จะคิดจะทำ โยมก็ดึงกลับมาที่ลม และคิดว่า ชันธ & ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชันธ &

โยมดึงไปมา ผู้รู้เริ่มนิ่งขึ้น และเห็นเป็นว่า ชันธ & มันเป็นธรรมชาติของมันคือมีวิญญูณเป็นตัวรู้อารมณ์ที่เราคิด และความคิดมันเกิดดับตลอดเป็นธรรมชาติของมัน อย่าไปยึดติดกับมัน ผู้รู้อยู่กับธาตุลมที่ไหลเข้าออก ถึงตอนนี้ผู้รู้จะอยู่กับลมเข้าออกโดยไม่ต้องบังคับมันมากครับ แต่โยมกลัวว่ามันจะเป็นสัญญา เลยให้คิดพุทโธแทน

เลยอยากถามหลวงพ่อว่า โยมควรดูชันธ & มันทำงาน หรือจะใช้พุทโธดีครับ โยมกลัวจะเดินผิดทางครับ ขอความเมตตาหลวงพ่อช่วยชี้แนะด้วยครับ ขอบพระคุณ

ตอบ : อันนี้เริ่มต้นผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติเขาบอกว่า “เลือกแบบไหนดีครับ กลัวหลงทาง”

ไอ้ที่ถามมาๆ คือกลัวหลงทาง เวลากลัวหลงทาง เรายังไม่ได้ประพฤติกปฏิบัติ มันเหมือนกับคน คนไม่มีทางออก คนมีติดบอด คนอยู่ในสังคมของโลก ในสังคมของการแข่งขัน

แต่เวลาเราสนใจเรื่องธรรมะ สนใจเรื่องพระพุทธศาสนา พอสนใจเรื่องพระพุทธศาสนา เวลาพระพุทธศาสนาสอนเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา สอนเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อบรมหัวใจ ขึ้นมาให้เข้มแข็งเพื่อไปเผชิญกับสังคมโลก ถ้าไปเผชิญกับสังคมโลกโดยที่มีสติมีปัญญาขึ้นมา เห็นใหม่ โดยมีสติมีปัญญานี้เป็นเรื่องหนึ่ง โดยอำนาจวาสนาของคน ด้วยเวรด้วยกรรมเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ด้วยเวรด้วยกรรมนี่นะ เราจะทำมาน้อยขนาดไหนเราก็โดนผลกระทบแบบนั้น แต่เวลาโดนผลกระทบแบบนั้น แต่เวลาคนที่ไม่มีสติมีปัญญาคือคนที่เป็นอย่างพุทธ คนที่มีอำนาจวาสนา เขาก็เผชิญกับเรื่องอย่างนั้น แต่เขาไม่ทุกข์ร้อนไปกับเรื่องอย่างนั้น

แต่คนที่ไม่มีอำนาจวาสนาเขาก็ต้องเผชิญกับเรื่องอย่างนั้นเพราะเขามีเวรกรรมอย่างนั้น คนที่มีเวรมีกรรมอย่างนั้นก็ต้องเผชิญกับปัญหาอย่างนั้น

แต่คนที่มีสติปัญญาเขาเผชิญปัญหาอย่างนั้นแล้วเขาไม่ทุกข์ร้อนไปกับปัญหานั้น แต่คนที่ไม่มีสติไม่มีปัญญาพอไปเผชิญกับปัญหานั้นมันจะทุกข์จะร้อนไปกับปัญหานั้น พอมันจะทุกข์จะร้อนไปกับปัญหานั้นนะ นี่โดยข้อเท็จจริง นี่เป็นวิทยาศาสตร์

พอเป็นวิทยาศาสตร์ปั๊บ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนเราชาวพุทธ เห็นไหม “ให้ปฏิบัติบูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิด ให้ปฏิบัติบูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิด” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกกับพระอานนท์ไว้

เวลามาทบอภิปิณฑุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิด ก็คือการบริหารจัดการใจของตนให้เข้มแข็ง การปฏิบัติบูชา การปฏิบัติก็คือการปฏิบัติให้หัวใจเข้มแข็ง ถ้าหัวใจมันเข้มแข็งขึ้นมาแล้วมันมีสติมีปัญญา มันมีการแยกแยะแล้ว พอมันโตขึ้นมามันไปเจอปัญหาสิ่งใดมันก็วางปัญหาสิ่งนั้นได้

การปฏิบัติบูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็คือการปฏิบัติบูชาหัวใจของตน ถ้าการปฏิบัติบูชาหัวใจของตน ถ้าหัวใจของตนมันเข้มแข็งดังามขึ้นมา เรื่องที่ว่า เป็นทุกข์ๆ มันปล่อยวางได้หมดทั้งสิ้น

ทีนี้ถ้ามันปล่อยวางได้หมดทั้งสิ้น นี่เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นะ เวลาปฏิบัติบูชาฯ เวลาที่ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรม ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรมท่านก็สอน สอนให้หัดประพฤติปฏิบัติ ให้นั่งสมาธิภาวนา เวลาให้นั่งสมาธิภาวนาก็หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโอ

หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโอ ให้หัวใจมันปลดปล่อย ให้หัวใจมันปลดปล่อย ปลดปล่อยให้ตัวมันเองเป็นอิสระเท่านั้น การทำสมาธินี้เท่านั้น

เวลามันหายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโอ ถ้ามันปล่อยวางๆ ไปแล้ว มันก็จะสงบระงับ เข้ามาโดยข้อเท็จจริงนะ โดยข้อเท็จจริง

เราดูยุทธพุทธที่เขาไปสอนอานาปานสติเด็กๆ ห้าขวบสิบขวบ เคยมาบ้างไม่มาบ้าง เวลาพ่อแม่เขาชวนมา มาครั้งที่หนึ่ง “เมื่อก่อนกลัวมากค่ะ เดี่ยวนี้หายกลัวแล้วค่ะ เมื่อก่อนเป็นคนที่ควบคุมตัวเองไม่ได้ เดี่ยวนี้ควบคุมตัวเองได้แล้วค่ะ”

นี่มันเป็นข้อเท็จจริงเลย เด็กๆ นะ เด็กๆ ที่เขาให้ไปฝึกหัดๆ มันพัฒนาตัวมันจนมันควบคุมตัวมันเองได้ นี่เรียนหนังสือ เรียนหนังสือไม่ทันเพื่อน เรียนหนังสือแล้วมันมีปัญหาขึ้นมา เขาก็ให้มาหายใจเข้าหายใจออกมีสติปัญญา นี่โดยข้อเท็จจริงเด็กๆ ก็เป็นแบบนั้น

สังคมชาวพุทธเราก็เหมือนกัน ที่เราประพฤติปฏิบัติ เราประพฤติปฏิบัติกัน เราก็ประพฤติปฏิบัติให้หัวใจเราเป็นสมาธิ ให้หัวใจเรามันปล่อยวาง ให้หัวใจเรามันเข้มแข็ง ก็เท่านั้น

ทำสมาธิก็คือทำสมาธิ แล้วทำสมาธิแล้ว สิ่งที่ว่าพามาประพฤติปฏิบัติบ้าง โดยทั่วไปโดยเป้าหมาย โดยเจตนาอยากเป็นโสดาบันๆ ขึ้นมูร่าขึ้นมาแห่งก็จะบรรลุนิพพาน คำก็จะบรรลุนิพพาน สองคำก็จะบรรลุนิพพาน

เวลาเราพูดนี้เราคัดค้านการบรรลุนิพพานหรือ

ไม่ได้คัดค้าน เรามีเป้าหมายด้วย ต้องบรรลุนิพพาน แล้วควรจะบรรลุนิพพานด้วย แต่มันต้องให้มันเป็นไปตามความเป็นจริง

คนจะบรรลุธรรม มันก็เหมือนเรา เราอยู่ทางโลก ใครทำหน้าที่การงานประสบความสำเร็จ ถ้าประสบความสำเร็จ ทำหน้าที่การงานดีแล้ว สิ่งสำเร็จแล้วเราไม่ยึดมั่น ไม่มีทิวภูมิกันว่าความสำเร็จนี้มันต้องไปผูกพันจนเป็นทุกข์เป็นยาก พอประสบความสำเร็จแล้ว ความสำเร็จคือความสำเร็จ แล้วอยู่กับความสำเร็จนั้นด้วยสติด้วยปัญญา นี่มันเป็นธรรม

คนทำสิ่งใดแล้วเกิดไม่ประสบความสำเร็จ เกิดความทุกข์ความยาก เกิดความทุกข์ยาก ในหัวใจของตน นั่นมันก็เป็นความทุกข์ความยากในหัวใจของตน

เวลาเราจะมาประพฤติปฏิบัติฯ ประพฤติปฏิบัติพอเป็นที่อยู่ที่อาศัย เริ่มต้นอย่างนี้ ถ้าเริ่มต้นอย่างนี้ เวลาเราทำเราก็หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ

ฉะนั้น เวลาคำถาม คำถามก็เป็นอย่างนี้ เริ่มต้นนะ ต้นทางฯ ถ้าต้นทางถ้ามันไม่ถูกต้อง ต้นทาง เห็นไหม เวลาหลวงตาท่านสอนนะ เวลาการประพฤติปฏิบัติมันมียากอยู่สองคราว คราวหนึ่งคือคราวเริ่มต้นนี้ คราวเริ่มต้นจะเริ่มต้น

เริ่มต้นมันมีปัญหาไปทั้งสิ้น เริ่มต้นคนไม่เป็นงาน แล้วเริ่มต้นจากคนที่มีความศรัทธา มีความเชื่อหรือเขามีวาทนามานะ เขาก็เชื่อเรื่องพระพุทธศาสนาโดยเป็นพื้นฐาน โดยเป็นพื้นฐาน ขึ้นมาเขาทำสิ่งใดเขาทำตามนั้นโดยระบบของเขา ไม่ไปตื่นเต้น ไม่ไปเรียกร้อง ไม่ไปพยายาม แขนงหน้าแขนงหลัง มันก็จะไม่มีปัญหา

แต่เนี่ยเวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันจะประพฤติปฏิบัติโดยค้นหาความทะยานอยาก มันจะประพฤติปฏิบัติโดยความโลภ ด้วยความต้องการ ด้วยเห็นคนนั้นเขาเป็นฯ

เห็นเขาเป็น เขาเป็นจริงหรือเปล่า เห็นเขาเป็นนะ

แต่ที่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ประพฤติปฏิบัติ สอนให้เรา เหมือนกับเด็กๆ ที่มันไปฝึกอานาปานสตินะ “เมื่อก่อนเป็นคนเครียดมาก เดียวนี้หายแล้ว เมื่อก่อนควบคุมตัวเองไม่ได้ เดียวนี้เบาแล้ว เมื่อก่อนเป็นคนขี้โกรธ ควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้

เป็นคนจนเฉียว เดียวนี้เบาลงแล้ว” นี่ให้ผลชัดๆ เลย หายใจเข้าและหายใจออกด้วยสติสัมปชัญญะ

เด็กๆ เวลาเขาปฏิบัติเขายังมีผล ให้ผลเขาชัดๆ เลย เพราะอะไร เพราะเขาไม่ได้ปรารถนาว่าจะบรรลุธรรม จะหลุดพ้น

เวลาหลุดพ้นๆ มันกระโดดไปนูน แล้วกว่าจะหลุดพ้นมันก็หลอกลงไปทั่ว นี่หลุดพ้นแล้วมันพ้นจากอะไร

แต่ถ้าเราหายใจเข้านี้กพุท หายใจออกนี้กโธ ทำความสงบของใจเข้ามาให้ชีวิตเราดีขึ้น ให้เราควบคุมตัวเราเองได้ ให้เราเป็นชาวพุทธ ไม่ให้กิเลสมันยั่วเย้าไปทำความผิดพลาด ไปทำบาปทำกรรมต่อเนื่องกันไป เราจะทำแต่คุณงามความดี

ถ้าคุณงามความดีทำแล้วไม่ประสบความสำเร็จ ทำแล้วมีแต่คนกิดคนขวาง เราก็จะทำของเราต่อเนื่องของเราไป ถ้าทำความดี ความดีก็คือความดี ถ้าวันใดคนที่เขาเห็นความดีนั้นเขาจะช่วยเหลือเจือจาน นั่นก็เป็นเรื่องของเขา

ถ้าเขาไม่เห็นความดีของเรา แต่ส่วนใหญ่แล้วคนที่ทำความดี ความดี เรื่องความดีนะ แต่คนที่มีความโลภอยากได้ อยากอะไรต่างๆ เป็นเหยื่อของสังคม สังคมที่เขาหาเหยื่อ เขาหาผลประโยชน์ หาประโยชน์จากคนโลก คนโลภอยากได้ลาภ อยากได้ชื่อได้เสียง อยากได้ให้ประสบความสำเร็จ เขาก็จะมาหาผลประโยชน์จากคนคนนั้นนะ

แต่คนคนนั้นถ้าทำสิ่งใดแล้วเราไม่โลภ ไม่ต้องการสมบัติของใคร เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา มันก็จะปกป้องตัวเราเองได้ นี่พูดถึงว่า ถ้าเรามีสติมีปัญญานะ

ฉะนั้น นี่พูดถึงว่า เวลาปฏิบัติ ปฏิบัติเพื่อเหตุนี้ แล้วถ้ามันดีขึ้น ถ้าจิตมันสงบแล้ว จิตสงบ พยายามทำความสงบของใจบ่อยๆ เข้า ถ้าบ่อยๆ เข้าถ้ามันเกิดปัญญา ปัญญาที่คำถามนี้

คำถามเริ่มต้นเขาว่า เวลาเขากำหนดพุทโธ กำหนดลมหายใจเข้าออก สักพักมันเคลื่อนไปเคลื่อนมา เคลื่อนมาเคลื่อนไป มันจะมีเรื่องเก่าๆ ขึ้นมา ถ้าเรื่องเก่าๆ ขึ้นมา เขาก็ใช้ความคิด

เวลาใช้ความคิดแล้วเขาคิดว่า ชันธ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชันธ ๕ แล้วพิจารณาไปๆ เรื่องชันธ ๕ มันเป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องธรรมชาติ

มันเป็นเรื่องความคิดแบบโลกๆ ทั้งนั้นนะ เป็นความคิดแบบที่เราศึกษาธรรมะแล้วเราเข้าใจธรรมะ ถ้าเราเข้าใจแล้วเราก็มองเป็นเรื่องของโลก มันเป็นเรื่องญาณอบรมสมาธิ

เราจะบอกว่า ชันธ ๕ เป็นเราๆ มันก็ไม่ใช่ ชันธ ๕ ไม่ใช่เรา ชันธ ๕ ก็ความคิดใจ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ความคิดความยึดมั่นถือมั่นมันไม่ใช่เรา ถ้ามันมีสติมีปัญญาเท่า มันก็ปล่อยวางได้

เขาคิดแล้วเขาบอกว่า มันเป็นเรื่องธรรมชาติ มันเป็นเรื่องธรรมดา

มันเป็นธรรมชาติ เป็นเรื่องธรรมดา เพราะอะไร เพราะเราหายใจเข้านี้ก็พุท หายใจออกนี้ก็โธ ถ้ามันมีสติ มีกำลังแล้วมันก็คิดเท่าทันได้

ถ้าไม่มีสติไม่มีปัญญา เวลามันคิดแล้วไม่ใช่เราๆ ทำไมมันเจ็บปวดอย่างนี้ล่ะ ไม่ใช่เราๆ ทำไมมันเจ็บแสบอย่างนี้ล่ะ ไม่ใช่เราๆ นะ ถ้ามันไม่มีสมาธิ ไม่มีกำลังเลย ความคิดมันก็ไม่เป็นแบบนี้

ความคิดมันจะเป็นแบบนี้ได้มันก็ต้องมีพื้นฐานของสมาธิ คือพื้นฐานของความเป็นอิสระของใจ พื้นฐานของสมาธิคือความเป็นอิสระ ไม่ให้กิเลสมันครอบงำ ถ้ากิเลสมันครอบงำนี้ สมุทัย สมุทัยคือความต้องการความปรารถนา คือกิเลสที่มันคิดตามนั้น

แต่ถ้ามันเป็นอิสระแล้ว ใจพวกกิเลสตัณหา ใจพวกความอยากมันเบาบางลง มันก็เห็นเป็นเรื่องธรรมดา ถ้าเดี๋ยวจิตมันเสื่อมมันก็เป็นของมันไปอีก

นี่พูดถึงถ้ามันเป็นความจริงมันก็เป็นความจริงอย่างนี้ ความจริงมันเป็นความจริงแบบนี้ แต่เราก็อำนาจของเราต่อเนื่องไป ใ้มันมันเป็นพื้นฐานๆ

พอเป็นพื้นฐานแล้ว ชันธ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชันธ ๕ มันเป็นเรื่องธรรมดาแล้ว เราจะมีคุณธรรมหรือไม่ เราจะเจริญอกงามหรือไม่

นี่มันเป็นเรื่องเอาสัจธรรมมาวิเคราะห์หิวจี้ มันไม่ใช่เนื้อหาข้อเท็จจริงที่เกิดจากจิตของเรา ถ้าเกิดจากจิตของเรา จิตสงบแล้ว คนเราจิตสงบแล้วมันไปติดในความสงบนั้น จิตสงบแล้วด้วยความเข้าใจผิดว่าความสงบนั้นเป็นผล

ความจริงความสงบนั้นเป็นแค่พื้นฐาน พอพื้นฐานจิตสงบแล้วพยายามยกขึ้นสู่วิปัสสนา ถ้ามันยกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ มันจิตเห็นอาการของจิต คือจิตเห็นชั้น ๓ เห็นชั้น ๓ โดยข้อเท็จจริง เห็นชั้น ๓ โดยเป็นสมบัติของตน เห็นชั้น ๓ ที่เกิดจากจิต

จิตเห็นอาการของจิต

จิตเห็น ๆ ถ้าจิตเห็น จิตเห็นอาการของจิตเป็นมรรค

ตอนปัจจุบันนี้จิตมันส่งออก ๆ จิตมันคิดของมัน มันฟังของมันไป ถ้ารู้เท่าทัน ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ เป็นเรื่องธรรมดา มันก็คิดได้ มันก็เข้าใจได้ มันก็เป็นเรื่องโลก ๆ ใจ มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิใจ แต่ถ้าจิตมันสงบแล้วมันไปเห็นของมันโดยข้อเท็จจริงนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

นี่พูดถึงว่า การปฏิบัติเป็นสเต็ป ๆ ขึ้นไปไง ปุณฺณ กัลยาณชน โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล มันจะเป็นสเต็ปของมันเป็นข้อเท็จจริง

ถ้ามีข้อเท็จจริงมันพูดได้ มันบอกได้ แล้วคนที่เขาเข้าใจได้มันจะเป็นขึ้นเดียวกัน เป็นอันเดียวกัน ลงกัน ไม่มีขัดไม่มีแย้งกัน ถ้ามันมีขัดมีแย้งกันมันต้องผิดคนหนึ่ง ไม่คนทำผิดก็คนตรวจสอบผิด มันมีผิดอยู่คนหนึ่ง

แต่อันนี้มันเป็นเรื่องธรรมดา นี่เราจะบอกว่า ต้นทางไง เวลาคำถามถามว่า เขาจะเลือกแบบไหน เลือกลายใจเข้านี้กพุทธ หายใจออกนี้กโธ หรือใช้ความคิด

จะเลือกเอาแบบไหนมันอยู่ที่ปัจจุบัน จะเลือกเอาแบบไหนมันเป็นทฤษฎี แล้วทฤษฎีนั้นเราจะปฏิบัติตามนั้นมันทำได้ยาก ทำได้ยากเพราะอะไร เพราะอารมณ์ของคนมัน

เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผลกระทบที่มันเกิดขึ้นในปัจจุบันมีร้อยแปด ต้องเอาตรงนั้น เอาปัจจุบัน

เอาปัจจุบันว่า ถ้าอารมณ์มันดี ถ้าหายใจเข้าลึกๆ หายใจออกลึกๆ ก็ดี ถ้ามันแข็ง มันไปไม่ได้ มันเครียด ถ้ามันใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ มันต้องเป็นอุบายที่จะทำให้การปฏิบัติมันปลอดภัยไปรง ปฏิบัติมันโล่งโล่งที่มันจะเป็นไปได้ ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วตรงนั้นมันจะปิดกั้นเราเอง

นี่พูดถึงว่า ต้นทาง ต้นทางในการปฏิบัติ ยาก ยากอยู่สองคราว คราวหนึ่งคราวที่ตอนเริ่มต้นนี้ ตอนเริ่มต้นมันยังสะเปะสะปะ ยังหาทางของตนไม่เจอ แล้วเราก็พยายามฝึกหัดของเรา แล้วฝึกหัดของเรา ปลอ่ยให้มันเป็นธรรมชาติ ปลอ่ยให้มันเป็นข้อเท็จจริง

เป็นข้อเท็จจริงแบบเด็กน้อยที่เขาไปฝึกหัดที่ยูวพุทธนั่นนะ อานาปานสติคอยดูลมหายใจ มาที่แรกๆ มันก็หงุดหงิด มันก็ทำไม่ได้ พอลมหายใจๆ เดียวนี้มันก็ดีขึ้น พอดีขึ้น มันหายกลัว มันเป็นคนที่คุณเฉียว เดียวนี้ไม่ค่อยคุณเฉียว แล้วเดี๋ยวกลับไปจะทำอะไร กลับไปจะช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน

นี่โดยข้อเท็จจริงมันใสซื่อละ มันใสซื่อ แล้วธรรมะนี้เรียบง่าย เข้ากันได้ ใสซื่อ

แต่ใช้พวกเรานักปฏิบัติมารยาสาไทย “นิพพานๆ” มันมีแต่ความมารยาสาไทย มีแต่เล่ห์เหลี่ยม ปฏิบัติด้วยเล่ห์กล เอาเล่ห์เอาเหลี่ยมของตนมาปฏิบัติ

ไม่เหมือนเด็กน้อย เพราะเด็กน้อยมันเกิดมามีพ่อแม่เลี้ยง แล้วมันยังเป็นเด็กน้อย ห้าขวบสิบขวบ เพราะอะไร แบบมือขอตั้งค์ก็ได้ตลอด ไม่รู้หรอกว่าโลกข้างหน้านั้นจะวิกฤติขนาดไหน มันไร้เดียงสา แล้วเขาเพียงแต่ว่าอยากให้ลูกของเขาควบคุมตัวเองได้ ให้ลูกของเขาพัฒนาตัวเอง เขาก็พาลูกเขาไปหัดภาวนา เด็กๆ เด็กๆ

ไอนี้เราเป็นผู้ใหญ่ละ ถ้าเป็นผู้ใหญ่จะทำตัวเวลาชีวิตประจำวันต้องเป็นผู้ใหญ่ แต่เวลาจะประพฤติปฏิบัติต้องปลอ่ยให้มันไร้เดียงสา ไม่มีสิ่งใดเข้ามาวุ่นวาย แล้วมีสติสัมปชัญญะพร้อม แล้วปฏิบัติต่อไป นี่ต้นทาง

ต้นทุนที่จะทำมันจะเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ ต้นทางนี้แสนยาก แล้วถ้าแสนยาก แล้วแสนยากแล้วทำกันทำไม

ที่ต่างๆ กันนี้ก็เพื่อพัฒนาตัวเอง เพื่อให้ตัวเองเป็นคนดีใจ เพื่อให้ตัวเองต้นทุนมีเท่าไร ต้นทุนคือเวอร์กรรมที่เราสร้างมามีมากน้อยแค่ไหน

ถ้ามันมีมากมากนะ ต้นทุนมากนะ ทำสิ่งใดก็แล้วแต่มันจะเห็นในแนวทางที่ถูกต้องดี งาม ถ้าต้นทุนเราน้อย ต้นทุนเราน้อยทำอะไรไปขัดสนทั้งนั้นนะ ขาดตกบกพร่อง ขาดๆ หล่นๆ อันนี้ก็เป็นต้นทุนของเราใจ

นี่ปากทาง แล้วถ้ามันทำของมันได้มันมีความสงบ มีสติปัญญาขึ้นมา เราจะพัฒนาของเราขึ้นไปเรื่อยๆ ถ้าพัฒนาขึ้นไปเรื่อยๆ

ไอ้ที่ว่า ชันธ & ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชันธ & ชันธ & เป็นธรรมชาติ

พอเราไปเห็นตัวจริงเข้าอีกเรื่องหนึ่งเลยนะ จิตเห็นชันธนะ จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นสติปัญฐาน ๔ ตามความเป็นจริง มันสะท้อนกว่านี้ มันสะท้อนกว่านี้เพราะสิ่งที่ชันธ & กับ เรามันมีสังโยชน์ สังโยชน์คืออะไร

สังโยชน์คือเครื่องร้อยรัด สังโยชน์ ๓ สังโยชน์ ๕ สังโยชน์เบื้องบน สังโยชน์เบื้องต่ำ สังโยชน์มันเป็นชั้นๆ เข้าไปเลย แล้วสังโยชน์เวลาถึงที่สุดแล้ว

เราสูงกว่าเขา สำคัญว่าสูงกว่าเขา สำคัญว่าเสมอเขา สำคัญว่าต่ำกว่าเขา

เราต่ำกว่าเขา สำคัญว่าต่ำกว่าเขา สำคัญว่าเสมอเขา สำคัญว่าสูงกว่าเขา

เราเสมอเขา สำคัญว่าเสมอเขา สำคัญว่าต่ำกว่าเขา สำคัญว่าสูงกว่าเขา

เห็นไหม ต่ำกว่าเขา สูงกว่าเขา เสมอเขา สำคัญไปหมดเลย แล้วสำคัญผิดๆ ด้วย

แต่ถ้าเราไม่สำคัญ รู้เท่ากันก็เท่ากันเหมือนกัน เราจะมีที่สูงส่งกว่า บางคนมี ปัญญามากกว่านะ แต่เขาไม่สำคัญตนว่าเขามีปัญญามาก เขามีปัญญาแล้วเขาเพียงแต่ว่าจะ

รักษาตัวเขาด้วย รักษาคนรอบข้างด้วย รักษาประเทศชาติด้วย คนที่เขา มีปัญญามากเขาไม่สำคัญตนว่าเขาเลอเลิศไปกว่าใคร แต่เขาใช้ปัญญาของเขาเพื่อประโยชน์กับเขา

คนที่เสมอเขา ความเสมอเขา เขาก็ไม่สำคัญว่าเสมอเขา เขาก็ทำตามหน้าที่ของเขา เขาบริหารจัดการด้วยสติปัญญาของเขาเพื่อประโยชน์ของเขาและประโยชน์กับสังคม เขาไม่สำคัญตนว่าเขาจะเสมอกับใคร

เขาต่ำกว่าเขา ต่ำกว่าเขา เขามีปัญญาทำไร่ไถนา เขามีปัญญาหาอยู่หากินของเขา เขาจะต่ำกว่าใครเขาก็ไม่สำคัญว่าเขาต่ำกว่าใคร เพราะเขาเกิดเป็นมนุษย์ด้วยกัน

การเกิดเป็นมนุษย์เสมอกันด้วยการเกิดเป็นมนุษย์ การเกิดเป็นมนุษย์นี้เสมอภาคด้วยการเกิด เขาไม่สำคัญตนของเขาว่าเขาจะต่ำกว่าเขาแล้วมีปมด้อย ด้อยไปกว่าคนอื่น เขาก็คน คนก็คน คนที่เหนือเขา คนที่สูงกว่าเขาจะทุกข์ยากกว่าเขา ทุกข์ยากมากกว่าเขาก็มี

เขาจะต่ำกว่าใครทั้งสิ้นแต่จิตใจเขาเป็นธรรม เขาไม่ยึดมั่นถือมั่นในความต่ำกว่าเขา แล้วเขาก็ไม่ต่ำกว่าเขาไปทำร้ายใครไปเบียดเบียนใคร ไปน้อยใจกับใคร ใจคนที่สำคัญตนต่างหากที่ยึดมั่นถือมั่นที่มีความทุกข์ในใจของเขา

เขาจะต่ำกว่าใครแต่เขามีคุณธรรมในใจของเขา เขาก็อยู่ในใจของเขาด้วยความสุข ความสงบในใจของเขา เขาจะไปเดือดร้อนใครล่ะ เห็นไหม ไม่สำคัญตน

นี่สังโยชน์ สังโยชน์ ๑๐ สังโยชน์เบื้องต้น เวลาถ้ามันเป็นจริง จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นแล้วมันจะละตรงนี้หมด แล้วคนที่ไม่มี ความสำคัญในใจของตน สูงกว่าเขา เสมอเขา ต่ำกว่าเขา ไม่มีความสำคัญในตน เขาสบายไหม เขายอดเยียมไหม เขาก็เป็นคนเหมือนกัน แต่เขายอดเยียมในใจของเขา ใจสำคัญตนนะมีปัญหา

นี่พูดถึงเวลาปฏิบัติไปนะ เวลาเดินทางให้มันถูก แล้วปฏิบัติไปแล้วมันจะดีขึ้นไปกับเรา ใจที่ว่า กลัวจะหลงทาง

ไปขีดเส้นตัวเองไว้ก่อน จะไปหลงที่ไหน ไม่มีทางให้หลงด้วย ไม่มีต้นสายปลายเหตุ ไปหลงที่ไหน เอาอะไรมาหลง เอ็งเดินไปไหนเอ็งถึงไปหลง เอ็งไม่ทำอะไรเลย เอ็งหลงอะไร

ไม่มีอะไรจะหลงและไม่หลง แต่ปฏิบัติไปแล้วถ้ามีสติปัญญาขึ้นมาแล้วแก้ไขของเรา แล้วมันจะประสบความสำเร็จ แล้วมันจะเป็นที่פקที่อาศัย

ปฏิบัติโดยพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เรียบง่าย ปฏิบัติเพื่อหัวใจที่เข้มแข็ง ปฏิบัติเพื่อตัวเองเป็นอิสระ เป็นอิสระแล้วกลับมาช่วยสังคม ร่วมโพธิ์ร่วมไทรเป็นที่พึ่งที่อาศัยของสังคม ถ้าตัวเองเป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทรได้

ตัวเองรักษาตัวเองไม่ได้ เป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทรให้คนอื่นไม่ได้หรอก จะเป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทรให้ตัวเองให้ได้ก่อน ถึงจะเป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทรของคนอื่นได้ จบ

ถาม : เรื่อง “ปัญญา สมาธิ”

กราบเรียนท่านอาจารย์ เนื่องด้วยดิฉันได้ตัดสินใจที่จะเริ่มงานอีกครั้งหนึ่ง แต่มีแต่คนแย่ง ไม่เห็นด้วย และมีเหตุผลต่างๆ นานา จนดิฉันสับสนและไม่มั่นใจในการตัดสินใจของตัวเอง

จนได้มีการนั่งสมาธิจนแนบแน่น มีความผ่อนคลาย ปิติ สบายใจ ภาพที่ติดหรือปัญญาที่ติดได้ปรากฏขึ้น โดยดิฉันได้ถามเข้าไปในสิ่งที่สงสัย ก็มีคำตอบนั้นมาจากใจให้คลายสงสัยทุกครั้งจนชัดเจน สบายใจและมั่นใจในสิ่งที่ตัวเองได้ตัดสินใจในนั้น ดิฉันมีเหตุผลให้กับตัวเอง

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น จะถามหลวงพ่อบว่า ทำถูกต้องไหมคะ และมันคือปัญญาที่เกิดจากสมาธิหรือไม่

ตอบ : ปัญญามันเกิดจากสมาธิหรือไม่เกิดจากสมาธิ จิตใจเราสงบหรือไม่ ถ้าจิตใจเราสงบแล้ว จิตใจเราตั้งมั่นแล้ว ถ้าเราถามปัญหานั้นไป ปัญหานั้นตอบมา

ปัญหาก็คือปัญหา เวลาเราจะทำอะไรก็ได้แล้วแต่ เราต้องมีสติปัญญาใคร่ครวญหาเหตุหาผลให้มันเป็นข้อเท็จจริง เป็นตามข้อเท็จจริงนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราจะเริ่มต้นทำงานของเราใหม่ เราทำงานสิ่งใดก็แล้วแต่ เวลาคนทำงานแล้ว เวลาหน้าที่การงานเขาเจริญเติบโตขึ้นไป เขาก็พัฒนาของเขาขึ้นไป ถ้าหน้าที่การงานของคนใดก็แล้วแต่ ทำโครงการใด โครงการนั้นจบสิ้นไปแล้ว เขาก็ต้องแสวงหางานใหม่ต่อไป การทำงานของคน หน้าที่การงานที่มันเปลี่ยนแปลงไป เปลี่ยนแปลงด้วยระบบของธุรกิจของโลก มันมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ถ้ามีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป

นี่ก็เหมือนกัน เราเคยทำงานมาแล้ว แล้วมันจะมีสิ่งใดที่เกิดขึ้นไปแล้วมันจบไปแล้ว เราจะเริ่มต้นทำหน้าที่การงานใหม่ ถ้าทำหน้าที่การงานใหม่ เราจะต้องทำ เราต้องทำเพราะเหตุใด

เราต้องทำเพราะเราต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัยเพื่อดำรงชีพ สิ่งที่ต้องชีพมันต้องมีหน้าที่การงานของมัน ถ้ามีหน้าที่การงานของมัน เราจะหางานการของเราทำ

คนที่ทำงานจนเกษียณแล้วกลับไปบ้าน กลับไปบ้านเขาไปทำไร่ไถนา เขาไปทำเพื่ออะไร เขาทำเพื่อบริหารร่างกายของเขา ทั้งๆ ที่เขาเกษียณแล้ว เขามีบำเหน็จบำนาญพอดำรงชีพได้ แต่เขายังอยากอยู่กับอากาศที่บริสุทธิ์ เขาอยากอยู่กับชีวิตที่ยังเคลื่อนไหว ไม่ใช่อยู่กับชีวิตที่จมปลัก

นี่ก็เหมือนกัน คนถ้ามีหน้าที่การงาน หน้าที่การงานมันหน้าที่การงานของมนุษย์ มันต้องมีหน้าที่การงานอยู่แล้ว ถ้ามีหน้าที่การงานอยู่แล้ว ถ้าเราตัดสินใจว่าเราจะทำงานของเราด้วยเหตุด้วยผลของเรา เราต้องตัดสินใจ แต่การตัดสินใจนั้นเราต้องตัดสินใจด้วยเหตุด้วยผล

คำว่า “ด้วยเหตุด้วยผล” ถ้าเราตัดสินใจแล้ว ใช่ เราตัดสินใจแล้ว เราทำงานของเราแล้ว เราเชื่อแล้ว เราไปให้เขาหลอกอีกหรือ

เราต้องไปอยู่ในเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันนี้ เหตุการณ์ที่ต้องเป็นเหตุและผล เหตุการณ์ในปัจจุบันว่า หน้าที่การงานนั้นมันต้องเป็นหน้าที่การงานที่เราพอใจ ผลตอบแทนที่พอใจ ทุกอย่างมันจะสมบูรณ์ เราต้องตัดสินใจกันด้วยปัจจุบัน ตัดสินกันด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์

สิ่งที่ในใจของเราถามว่า เราจะทำงานใหม่ สิ่งที่มีถามเข้าไปในใจของเราว่าคำตอบนี้จะถูกต้องหรือไม่

คำตอบมันถูกต้อง ถูกต้องของคน คนที่มีอำนาจวาสนา คำตอบของเขา เขาจะมีความมั่นคงของเขา ถ้าอำนาจวาสนาคนปานกลาง คำตอบนั้นมันก็คำตอบอีกปัญหาหนึ่ง ปัญหาของคนที่มีวาสนาเบาบาง เวลาคำตอบมา มันเลื่อนลอย เวลาคำตอบแล้วมันจะให้ผลตามที่ความเห็นอันนั้นอย่างไร แล้วพอมันไม่เป็นขึ้นมาแล้ว ทีนี้ก็มาโทษตัวเองตลอดไป

ใช้สิ่งที่เรากวนแล้วถามเข้าไปแล้วเราเห็นนั่นนะ อันนี้เป็นเรื่องภายใน เป็นเรื่องหัวใจของเรา เป็นเรื่องหัวใจของเราคือเป็นความสุขความทุกข์ในใจของเรา

แต่หน้าที่การงานของโลกๆ หน้าที่การงานของโลกมันมีผลตอบแทน มันมีสังคม มันมีการขาดทุนกำไร มันมีผลประโยชน์ มันมีต่างๆ คนที่จะมาดักเรา คนที่จะมาหาผลประโยชน์กับเราอีกเยอะแยะเลย

การตัดสินใจมันต้องมองในปัจจุบันโดยเหตุผล แต่ถ้าเราจะทำงานโดยที่ว่ามันมีผลตอบแทน มันมีผลประโยชน์อะไรที่มันสมควรแล้วเราพอใจ โอเค ถ้ามันเป็นอย่างนี้ปั๊บ มันชัดเจนไง ถ้าไม่ชัดเจนปั๊บ มันละล้าละลังนะ

ปัญหาของสังคม ปัญหาของโลก ที่ธรรมะบอกว่ามันเป็นสมมุติ สมมุติคือว่ามันเป็นแ่งเป็นอน คนจะสร้างเป็นกลุ่มเป็นก้อน เป็นข้อต่อรอง นี่มันเป็นสมมุติ แล้วความสมมุตินี้เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ เลย ถ้าเขารักเรา เขาพอใจเรา เขาให้หมดเลย ถ้าเขาไม่พอใจเรานะ เขาทำลายหมดเลย นี่สมมุติ

แล้วทีนี้ปัญหภายในที่ว่า เราเห็นภาพแล้วเราถามเข้าไปในใจของเรา ใจเราตอบเรา

มันเป็นสัญญา มันเป็นเหตุผลภายใน ถ้าเหตุผลภายใน เราถึงได้บอกว่า คนที่มีอำนาจวาสนา คนปานกลาง คนเบาบาง จุดยืนหลักใจมันคงแค่นั้น แต่ถ้าคนที่มีวาสนานะ เขามีจุดยืนมีหลักใจขึ้นมา ใครๆ ก็มาโน้มน้าวไม่ได้ มันไม่ค่อยคลาดเคลื่อน

แต่ถ้ามันไม่มั่นคง มันคลาดเคลื่อนไ้ แล้วมันคลาดเคลื่อนจะให้เหมือนกันๆ เพราะ
วาสนาคนไม่เหมือนกัน วาสนาคนไม่เท่ากัน ถ้าวาสนาคนไม่เหมือนกัน ไม่เท่ากัน

เพียงแต่ว่า เวลาจิตมันมีนิมิต มีอะไรในใจขึ้นมา เขาให้ถามเข้าไปเลย พอถามเข้าไป
แล้ว ถามเข้าไปมันมีเหตุมีผลไ้ ไ้ใครจะมาหลอกในใจ มันจะล้าง แล้วไม่มีสิ่งใดเป็นปม แล้ว
มันก็จบ

ถ้ามันเป็นปมขึ้นมาเนาะ พอภาวนาขึ้นมาไปรู้ไ้ นั่น ไปเห็นไ้ นั่น แล้วก็ปมอย่าง
นั้นนะ ไ้ปมนั้นนะมันมีปัญหามาก แต่ถ้ามันจบสิ้นไปแล้วคือจบ

แต่คำถามว่า ควรต้องไปทำงานหรือไม่ อยากจะไปทำงานแล้วก็มีแต่คนขัดแย้ง คน
คัดค้าน

ไ้คนขัดแย้ง คนคัดค้าน มันก็อยู่ที่เหตุผล อยู่ที่เหตุผลเขา เหตุผลเรา ถ้าเหตุผลของเรา
แต่เราเห็นด้วยกับคนเราต้องมีหน้าที่การงาน ไม่มีหน้าที่การงาน เราจะดำรงชีพอย่างไร

การดำรงชีพของเรามันต้องดำรงชีพ แล้วหน้าที่การงานนั้น เพียงแต่ว่า ถ้าเราเพื่อง
พลา เรามีข้อต่อรองน้อย เราจะเป็นเหยื่อเขาตลอด แต่ถ้าเรามีจุดยืนของเรา เราต่อรองของเรา
เรื่องของโลก เรื่องของโลกเป็นเรื่องของปัญญาที่จะเท่าทันกัน

แล้วมันก็อยู่ที่อำนาจวาสนาเนาะ ไปเจอหัวหน้าที่ดี ไปเจอสังคมที่ดีก็ดีมาก แต่ถ้าไปเจอ
สังคม ยิ่งตอนนี้ใครๆ ก็บ่นเศรษฐกิจไม่ดีๆ

เศรษฐกิจมันไม่ดีเพราะว่าเขาพยายามจะจัดระเบียบไ้ ถ้ามันมีระเบียบข้อบังคับมาก
การทำให้มันก็ลำบาก แต่ถ้ามันปล่อยปละละเลย เทาๆ ถ้าสังคมเทาๆ อะไรก็ได้ โอ้ย!
เศรษฐกิจดีมาก แต่ดีแล้วนะ สิ่งที่เหลือไว้ เหลือไว้กับความเสื่อมทรมของสังคม สังคมเสื่อม
ทรมไปเรื่อยๆ

แต่ถ้าเศรษฐกิจมันไม่ดีแต่มีข้อระเบียบที่มั่นคง มันเศรษฐกิจไม่ดีแต่สังคมมันก็ไม่ค่อยเสื่อมทรามเท่าไร นี่เพียงแต่ว่าเป็นยุคเป็นคราว เป็นที่ผู้นำที่เขาจะปกครองประเทศไปแนวทางไหน แล้วอยู่ที่พวกเรา เราอยู่ได้ปกครอง

ถ้าเรามีสติปัญญาเท่าไร เราก็รักษาใจ แล้วมองไว้ ชีวิตนี้เราจะได้เห็นอะไรอีกมากมายทั้งชีวิต แต่ตั้งแต่เยาว์วัย ปัจจุบัน อนาคต เขามาแล้วก็ไป เขามาแล้วก็ไป ทั้งแต่ประสบการณ์ไว้ให้แก่พวกเรา ฉะนั้น เราดูตรงนี้

ฉะนั้น พอดูตรงนี้แล้วเราจะไปทำงาน เราเห็นด้วย ต้องทำงาน เว้นไว้แต่เราทำงานมาพอแรงแล้วเกษียณ บำเหน็จบำนาญ หรือบางคนทำงานนะ วัยทำงาน เสร็จแล้วเขาเก็บของเขาไว้จนเขาพอใช้จ่ายทั้งชีวิต แล้วเขาก็หาที่ประพฤติดปฏิบัติ อันนั้นเพราะเขาบริหารจัดการของเขาดี

ถ้าเขาบริหารจัดการของเขาดีนะ คนที่บริหารจัดการดีเขากระหมัดกระหม่อมแล้วเขาใช้ชีวิตของเขา ใช้ได้ แต่คนที่ไม่กระหมัดกระหม่อม ถึงเวลาแล้วมันก็ต้องชวนชวาย ชวนชวายเพื่อการดำรงชีพ นี่ทางโลกนะ

ถ้าภาษาเรานะ เป็นผู้ขายบวชพระเลย เข้าขึ้นมาบิณฑบาตเต็มบาตรทุกวันนะ แต่มันก็อยู่ไม่ได้ ข้าวเต็มบาตรแต่หัวใจมันดิ้นรน ไม่อย่างนั้นไอ้พวกทุกข์ๆ ยากๆ มาบวชพระนี่ไม่ได้หรอก ถึงเวลาแล้วก็จะไปแย่งชิงเขาแล้วติดคุก

เวลาบวชพระ พระมีศีลมีธรรม เขาคอยตรวจสอบ

จริงๆ แล้วทำไม่ได้หรอก มาบวชเป็นพระนี่ แต่เขาทำไม่ได้ ทำไม่ได้เพราะอะไร เพราะใจมันดีดดิ้น หัวใจมันดิ้นรน มีศีลไม่ได้ นึกว่าบวชพระง่ายๆ บวชพระมาแล้วก็นี่ไง ที่ว่าสามะเลเทเมาไป

เอาจริงๆ สิ เอาบวชมาแล้วเพื่อความปกติของใจ เพื่อความสงบระงับ มันต้องมีวาสนานะ ถ้ามีวาสนา

ในวงการพระเขาบอกว่า ผ้าเหลืองร้อน เวลาผ้าเหลืองมันร้อน อยู่ไม่ไหวหรอก เวลา
ผ้าเหลืองมันเย็น ผ้ากาสาวพัสตร์เพื่อความร่มเย็นเป็นสุข เป็นธงชัยของพระอรหันต์ เอวัง